

# Učiteljski Tovariš.

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

**Vsebina:** XIV. glavna skupščina „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 14. in 15. avgusta v Trstu. — Tabori v turških časih. — Naša organizacija in nje namen. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica upravnništva. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Gospodarski program.

## XIV. glavna skupščina

„Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“  
dne 14. in 15. avgusta v Trstu.

(Konec.)

Iskreno pozdravljam tudi vse neučitelje, ki ste prišli danes na naš sbod in s tem pokazali, da se zanimate za šolo in učiteljstvo. Prosim Vas, da tudi v prihodnje s paznim očesom zasledujete naše gibanje in nam ohranite svoje simpatije. Kličem Vam: dobro došli! (Živeli!)

Storiti moramo patriotično dolžnost in se spominjati s čutili globoke vdanosti in zvestobe našega premilostnega cesarja Franca Jožefa I. Slavni zbor vabim, da mu navdušeno zakličemo: Slava! Slava! Slava! (Gromoviti Slava-klici so zaorili po dvorani.)

Med zborovanjem sta došla Zavezina častna člana, p. i. gg. državni poslanec in deželni odbornik dr. Ivan Tavčar in župan ljubljanski in deželni poslanec Ivan Hribar. G. predsednik ju je tako-le pozdravil:

Slavni zbor! Prav posebno me veseli, da sta prišla tudi letos med nas naša častna člana, državni poslanec in deželni odbornik g. dr. Ivan Tavčar in župan ljubljanski, g. Ivan Hribar. Oba sta zvesta in odkritosrčna prijatelja naprednega in svobodomiselnega učiteljstva, naši krepki opori v trdem boju za stanovske pravice, vplivna pospeševalca v razvoju narodne prosvete, tvrda, neizprosna bojovnika za narodne pravice, neustrašena, neupogljiva voditelja nam naklonjene narodno napredne stranke; ona sta jez, ki branita slovenske pokrajine pred klerikalnim povodjem. Pozivljem slavni zbor, da jima zakličemo: Živela! (Dolgotrajni in navdušeni živioklici so se razlegali po dvorani, ki so bili jasna priča, kako zelo priljubljena sta ta dva vrla in velezaslužna slovenska prvoboritelja med naprednim jugoslovanskim učiteljstvom.)

Po predsednikovem nagovoru se je na predlog g. nadučitelja Porekarja z navdušenimi živioklici enoglasno sklenilo, da se odpošlje na cesarski dvor brzogovorni izraz vdanosti in zvestobe avstrijskega jug. učiteljstva, združenega v „Zavezi.“

## Tabori v turških časih.

Metodična obravnava v 4. šol. letu. Referat učitelja A. Lenarčiča za okr. učiteljsko konferenco.

(Konec.)

c) Zveza.

Dozdaj smo že veliko slišali o Turkih. Odkod so prišli Turki? Iz Azije. Pojdi k zemljevidu in pokaži ta del suhe zemlje! Kje leži Carigrad? Ob Bosporu. Kaj je še danes? Glavno mesto Turčije. Pokaži, v katere dežele so hodili Turki plenit, morit in požigati! Kje so gorele grmade? Pokaži, kje leži Šmarna gora! Kdaj so se morali Slovenci bojevati s Turki? Kateri drugi narodi so tudi prišli iz Azije? Kaj veš o Hunih? Razdejali so Emono. Kaj stoji danes tam, kjer je bila nekdanj Emona? Ljubljana.

Zapomnite si, da so tudi Turki oblegali Ljubljano in so požgali šentpetersko cerkev leta 1472. (napiše). Svoje šatore so imeli tam, kjer je dandanes novi del pokopališča. Od tu so jih Ljubljančanje pregnali in zato so potem še dolgo let na velikonočni ponedeljek imovitejši meščanje metali pomaranče, katere so otroci pobirali. Jedli so tudi in še zdaj jedo „alelujo“ v spomin, da niso imeli veliko jedi.

d) Shvatanje.

Zdaj bomo vse to, kar smo slišali o Turkih ponovili. — Najprej ponove boljši učenci in potem tudi slabiji vsi

tvarino tako, kakor si jo morajo zapomniti. Ker pa ni mogoče vprašati vseh učencev, da bi vse ponovili, stavi učitelj vprašanja, na katera učenci odgovarjajo. Na ta način se more večina učencev vprašati.

e) Uporaba.

Vidite učenci, skoraj 200 let so nadlegovali Turki kristjanske dežele, veliko vasi, mest in trgov so požgali, veliko ljudi v sužnost odpeljali, mnogo jih pomorili. Nihče ni bil varen, njihovo imetje je bilo v vedni nevarnosti. Kristjani pa le niso obupali, zaupali so v Boga in končno vendar „zadobili so zmage venec“, kakor nam pravi pesmica, ki je koncu berlinske sestavka. Veliko dogodkov nam priča, kako hrabro so se obnašali kristjani, še celo mlade deklice. Tako se pripoveduje, da so prišli Turki nekoč na Skaručino (za Šmarno goro). Ljudje so bili večinoma na polju. Turki so vdrli v najlepšo hišo, kjer je bila sama pastarica doma. Ta se jih pa ni nič preveč ustrašila. Ker ji je rekel glavlar, naj jim pokaže, kje imajo denar spravljene, jih je peljala v klet in je zaklenila za njimi težka vrata. Zdaj je stekla na polje po ljudi. Ti so prišli in so Turke polovili. Pred smrtjo ji je pa dal poglavar Turkov 1000 cekinov in zlat prstan, ker se je tako pogumno obnašala, dasiravno mora on zaradi nje poginiti.

Daljna uporaba bi bila kaka spisna naloga. —

Ta tvarina bi se lahko podavala tudi po takoimenovani metodi „bloss darstellender Unterricht.“ N. pr.: Kaj so si

Na to se je oglasil za besedo gosp. učitelj Štefan Ferluga, ki je zborovalce v imenu tržaškega učiteljstva tako-le pozdravil: Tu so tužne razmere in niso vas vsprejemali veseli zvoki glasbe. Ali prišla so vam nasproti naša sreca. Nismo vam potresali cvetk, niso vam zorna dekleta pripenjala šopkov. Ali na naši srčni gredici vam je vsklila dehteča cvetka — kolegijalne ljubavi naše. Utrgajte jo! (Viharen aplavz.) In ponesite seboj spomin, da ste bili bratje med brati! Srčno pozdravljeni torej, kolikor vas je prišlo od vseh strani. Vsem vam kličem: na zdar!

Predsednik je naznanil na to, da je češko-slovenski spolek v Pragi tudi letos naklonil zavezi 160 kron za dva mladeniška spisa.

G. Luznar je predlagal, naj skupščina izreče zahvalo spolku. (Sprejeto.)

Tajnik Šega je prečital dnevni red glavnemu zborovanju, kakor ga je določila delegacija.

## Naša organizacija in nje namen.

Govoril pri XIV. glavni skupščini „Zaveze“ V. Strmšek.

Marsikomu zdi se morebiti čudno, da hočem tukaj razpravljati o potrebi in o pomenu naše organizacije, ko že ve vendar skoraj vsak priprost delavec ceniti važnost stanovske organizacije. A kdor pomisli, koliko tovarišev in tovarišic se naši organizaciji popolnoma odteguje, kdor ve, koliko članov imamo samo na papirju in kdor primerja našo organizacijo z njenimi uspehi, uvidel bo pač tudi potrebo te razprave. Po mojem mnenju bi se naj take razprave ponavljale pogosto in to dotlej, da postanemo vsi učitelji in učiteljice zvesti, vztrajni in delavni člani vseh naših društev ter zavedni podporniki vseh naših podjetij. To postanemo pa le tedaj, če bo nam vsem jasno, kako nujno potrebna nam je organizacija.

Skoraj vsaka stanovska zveza je nastala vsled težav in nedostatkov, ki so se v dotičnem stanu pojavili. Tako je bilo tudi pri nas. Ko se je z novim šolskim zakonom dala šoli čisto nova podlaga ter se ji odmeril tako obsežen delokrog, odkazala se je učiteljem tudi naloga, kateri po svoji takratni naobrazbi niso bili dorasli. Čutili so torej potrebo medsebojnega pogovora in pouka in učit. društva so rastla kot gobe po dežju. Nekatera taka društva so bila pa sicer tudi že popred.

Prva naša društva ustanovila so se torej v svrhu nadaljne naobrazbe učiteljev in so nekaj časa prav imenitno uspevala. Ko je pa prišlo vedno več učiteljev iz novodobnih učiteljskih in ko se je naša pedagoška literatura vedno višje in višje povspevala, pa take medsebojne naobrazbe ni bilo več toliko treba in naša društva so jela hirati.

In če bi se danes pri naših društvih razpravljale le učne slike in tista skromna znanstvena podavanja kot nekdanj, zaspala bi pač dobra polovica vseh naših društev. A vsled svoje višje naobrazbe shvatalo je učiteljstvo tudi vedno bolj svojo zvišeno nalogo in stavilo je svoji organizaciji višje cilje, koje zasleduje i danes z medsebojnimi razgovori poleg svoje nadaljne naobrazbe.

Mi učitelji tvorimo nekakšno izjemo med drugimi stanovci. Povsod, po knjigah in časopisih se pogosto razpravlja o vzvišenosti našega poklica in o važnosti naše naloge, slavi se nas kot prve in najimenitnejše pijonirje kulture, zahteva se od nas vsega mogočega znanja in vseh mogočnih spretnostij, nalaga se nam vsakovrstnih nalog, a ravna se z nami, kakor še s priprostim delavcem ne. Ta ima vsaj svoje določeno mesto v človeški družbi, a mi še tega nimamo. Vsakdo bi se že rad v nas zadiral, vsakdo bi nam rad prodajal svoje dobre svete in skoraj vsakdo se jezi nad nami, če se ne zadovoljimo z zadnjim kotičkom. Inteligenca nas navadno ne smatra enakopravnim, priprostemu ljudstvu smo previsoki tako nam je odmerjeno res neko izjemno stališče.

In kako se ceni naše delo? Koliko pa je ljudij, ki niso prepričani, da imamo mi najlozje delo na svetu? In tega

postavljali ljudje v tistih časih in imamo še sedaj na mejah države, da so se uspešneje branili sovražnika? Trdnjave. Tudi tu pri nas na Kranjskem so delali ljudje nekake trdnjave, da so se lažje branili Turkov, katere so pa imenovali drugače. Kdo ve kako? Tabore. Kako so si pa naredili tabor? Okrog cerkve so postavili močan zid. Kaj so storili ljudje, ko so vdrli Turki v deželo? Skrili so se v tabor. Ali meniš, da so se vsi skrili v tabor? Žene in otroci. Kaj so pa še spravili v tabor? Živež in drugo premoženje. Kam so šli pa možje in mladeniči? Ti so pa odganjali Turke. — Kje so pa najraje delali tabore? Na kaki gori. Vedite, da niso vedno izpremenili cerkve v tabor, temveč tabore so tudi sami postavljali. Sezidali so močan stolp, v katerega so šli — učene: žene, otroci in stari ljudje. Kam so se pa postavili mladeniči in možje? Za obzidje. Da, katerega so sezidali okrog stolpa. Kaj so neki delale žene in otroci v taboru, ko so se možje bojevali? Molili so. Kaj so storili kristjani, kadar so Turke premagali? Boga so hvalili in veselili so se zmage. Kaj so pa v obratnem slučaju Turki naredili s kristjani? Pomorili so jih. Stare ljudi so trpinčili in morili, druge so odpeljali v sužnost. Dečke so pa vzgojili v turške vojake. Kako so imenovali te vojake? Janičarje. — Pazite dalje! Ali so še dandanes Turki? Da, v Turčiji. Kaj je glavno mesto Turčije? Carigrad. Kaj meniš, odkod so prišli Turki? Iz Azije. Kako pa veš, da so prišli iz Azije? Ker so

tudi drugi divji narodi prišli od tam. Kateri namreč? Huni, Obri i. dr. Zapomnite si, da so prišli Turki v 15. stoletju v Evropo. L. 1453. so zavzeli Carigrad. Odtod so hodili morit in plenit po vseh deželah proti severu. V katere dežele torej? Na Kranjsko so prišli 24 krat. Ljubljano so oblegali l. 1472. in so požgali šentpetersko cerkev. — Zdaj pa mislite, kako so izvedeli kristjani, da prihajajo Turki, ko niso imeli v tistih časih še cest, tem manj pa železnic in brzojavov. Zažigali so grmade. Kje so zažigali grmade? Na visokih hribih? Zakaj na hribih? Da se je videlo daleč naokrog. Na visoke hribe so znosili grmade, poleg katerih je stala straža. Ko se je kje prikazal Turčin, — učenec: je straža zažgala grmado. Kdo je videl goreti grmado? Ljudje v obližju po dolinah in druga straža. Kaj je storila tudi ta? Zažgala je zopet grmado. Tako so ljudje po vsi deželi hkratu vedeli, da se bliža — Turek. Še zdaj se imenujejo nekateri hribi od tistikrat „Grmade.“ Kdo ve katerega imenovati? Zahodni vrh Šmarne gore. Na Šmarni gori videti je še dandanes tudi — tabor. Grmade so zažigali tudi na ljubljanskem Gradu, pri sv. Ahaciju in drugod. Kaj so storili ljudje, ko so videli goreti grmade? Poskrili so premoženje v tabor in se postavili sovražniku v bran. —

Vse drugo se obravnava tako, kakor je povedano spredaj. —